

بسم الله الرحمن الرحيم

کیمیای سعادت

امام حجة الاسلام نین الدین ابوحامد

محمد غزالی طوسی

نمونه عالی و کم نظیر نشر و شیوه نگارش اخلاف

در سده پنجم هجری

ناشر: مؤسسه انتشاراتی حسینی اصل

عنوان و نام پدید آور : کیمیای سعادت / ابو حامد محمد غزالی طوسی ، تصحیح فریدون اسلام نیا
 مشخصات نشر : ارومیه - حسینی اصل ۱۳۸۸ مشخصات ظاهری : ۱۱۴۰ ص
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۱-۴۱-۵
 موضوع : اخلاق اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴
 موضوع : تصوف - متون قدیمی تا قرن ۱۴ موضوع : نشر فارسی - قرن ۵ ق
 شناسه افزوده : اسلام نیا ، فریدون ۱۳۴۴ مصحح
 رده بندی کنگره : ۳۸۸ ک ۴ غ / ۳۵ / ۳۴۷ BP
 رده بندی دیویی : ۳۹۷/۶۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۸۸۹۸۳

ارومیه - خیابان طالقانی تلفن: ۰۴۴۳۲۳۵۲۴۰۳

نام کتاب : کیمیای سعادت

مؤلف : امام محمد غزالی

تصحیح : فریدون اسلام نیا

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

چاپ : چهارم / ۱۳۹۸

ناشر : انتشارات حسینی اصل

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۱-۴۱-۵

فهرست مطالب

۲۰	گفتار مصحح
۲۱	مقدمه ای از زندگانی امام محمد غزالی
۲۸	مقدمه مؤلف
۳۳	از کتاب در پیدا کردن عنوان مسلمانی و آن چهار عنوان است
۳۴	فصل اول : در شناختن نفس خویش
۳۶	فصل اول : آدمی را از چند چیز آفریده اند ؟
۳۷	فصل دوم : شناختن حقیقت اوست
۳۷	فصل سوم : حقیقت دل
۳۹	فصل چهارم : در بیان سبب احتیاج آدمی به کالبد
۴۰	فصل پنجم : بیان شناختن مقصود از لشکران به مثالی
۴۱	فصل ششم : راه درست بکار بردن شهر و غضب تن و حواس و عقل و دل
۴۲	فصل هفتم : چگونگی پیدا شدن صفتهای خوب و بد در آدمی
۴۴	فصل هشتم : مراقبت حرکات و سکنت خود
۴۵	فصل نهم : چگونگی اصل آدمی گوهر فرشتگان است
۴۷	فصل دهم : عجایب عالم دل
۴۸	فصل یازدهم : روزن دل در بیداری نیز به عالم ملکوت گشاده گردد
۵۰	فصل دوازدهم : هر آدمی بر فطرت زاینده می شود
۵۱	فصل سیزدهم : شرف دل از روی قدرت
۵۱	فصل چهاردهم : حقیقت نبوت و ولایت
۵۴	فصل پانزدهم : علم چگونه حجاب راه است ؟
۵۶	فصل شانزدهم : سعادت آدمی در معرفت خدای تعالی است
۵۸	فصل هفدهم : عجایب صنع خدای تعالی در تن آدمی
۶۱	فصل هیجدهم : آدمی در این عالم در غایت عجز و نقصان است
۶۴	فصل دوم در شناختن حق تعالی
۶۵	فصل اول : معرفت نفس کلید معرفت حق تعالی است
۶۸	فصل دوم : شناختن تنزیه و تقدیس حق تعالی از تنزیه و تقدیس خویش
۶۹	فصل سوم : معرفت پادشاهی راندن حق تعالی
۷۲	فصل چهارم : دنباله ی فصل پیش
۷۳	فصل پنجم : تشبیه طبیعی و منجم به مورچه

فصل ششم: تشبیه خلق به گروهی نابینا.....	۷۵
فصل هفتم: تشبیه کواکب و بروج به دستگاه پادشاهی.....	۷۵
فصل هشتم: شناختن معنی تسیحات به دستگاه پادشاهی.....	۷۷
فصل نهم: متابعت شریعت راه سعادت است.....	۷۸
فصل دهم: راههای غلط و جهل اهل اباحت.....	۸۰
عنوان سوم در معرفت دنیا.....	۸۵
فصل اول: سبب بودن آدمی در دنیا.....	۸۶
فصل دوم: حقیقت دنیا و آفت دنیا و غرض دنیا.....	۸۶
فصل سوم: اصل دنیا سه چیز است: طعام و لباس و مسکن.....	۸۷
فصل چهارم: مثالها در جادوی دنیا و غفلت اهل دنیا.....	۸۹
فصل پنجم: نه هر چه در دنیا است مذموم است.....	۹۲
عنوان چهارم در معرفت آخرت و در آن پانزده فصل است.....	۹۴
فصل اول: بهشت و دوزخ کاتبی، و روحانی.....	۹۵
فصل دوم: حقیقت مرگ.....	۹۶
فصل سوم: تونی تونه بدین قالب است.....	۹۸
فصل چهارم: نگاه داشتن اعتدال روحانی انسانی.....	۱۰۰
فصل پنجم: معنی حشر و نشر و بعث و اعاده.....	۱۰۱
فصل ششم: مشاهده بهشت و دوزخ در این دنیا.....	۱۰۲
فصل هفتم: معنی عذاب قبر.....	۱۰۵
فصل هشتم: حقیقت و درجات عذاب قبر.....	۱۰۶
فصل نهم: اژدهای گور را به چشم سر نتوان دید.....	۱۰۸
فصل دهم: عذاب قبر برای همه نیست.....	۱۱۰
فصل یازدهم: راه آزمایش ایمنی از عذاب قبر.....	۱۱۱
فصل دوازدهم: سه جنس آتش ایمنی دوزخ روحانی.....	۱۱۲
فصل سیزدهم: آتش روحانی دردناکتر از آتش جسمانی است.....	۱۱۸
فصل چهاردهم: منازل سیر و سفر روح در دنیا.....	۱۱۹
فصل پانزدهم: به گمان ضعیف هم انکار آخرت روا نیست.....	۱۲۲
رکن اول در عبادات و آن ده اصل است.....	۱۲۸
اصل اول: در درست کردن اعتقاد اهل سنت.....	۱۲۹

۱۳۰	پیدا کردن اعتقاد.....
۱۳۴	اصل دوم: در طلب علم.....
۱۳۶	فصل: عذر بی علمی در دین پذیرفته نیست.....
۱۳۷	هیچ کاری بزرگوارتر از علم نیست.....
۱۳۹	اصل سوم: در طهارت.....
۱۴۰	احتیاط به چه شرایطی رواست.....
۱۴۲	اقسام طهارت ظاهر.....
۱۴۲	قسم اول طهارت از نجاست.....
۱۴۴	فصل آبهای پاک و ناپاک.....
۱۴۴	قسم دوم طهارت حدث است.....
۱۴۴	فصل: آداب قضای حاجت.....
۱۴۵	فصل دوم در استنجا.....
۱۴۶	فصل سوم در کیفیت وضو.....
۱۴۸	فصل در وضو شش چیز کراهیت است.....
۱۴۸	فصل چهارم در کیفیت غسل.....
۱۴۸	فصل پنجم در کیفیت تیمم.....
۱۴۹	قسم سوم طهارت از فضلات.....
۱۴۹	فصل واجبه و ستهای گرمابه.....
۱۵۱	فصل نوع دوم طهارت از فضلات تن.....
۱۵۱	فصل در آداب محاسن.....
۱۵۲	اصل چهارم در نماز است.....
۱۵۳	کیفیت ظاهر نماز.....
۱۵۶	فصل در نماز چند کراهیت است.....
۱۵۶	پیدا کردن حقیقت و روح نماز.....
۱۶۰	پیدا کردن حقیقت قرأت و ارکان نماز.....
۱۶۲	پیدا کردن علاج دل تا حاضر شود.....
۱۶۴	پیدا کردن نماز آدینه و فضیلت آن.....
۱۶۴	شرایط جمعه.....
۱۶۵	آداب جمعه.....
۱۶۷	آداب روز آدینه.....
۱۶۹	اصل پنجم: در زکات.....

۱۷۰	انواع زکات و شرایط آن.....
۱۷۰	نوع اول زکات چهار پایان.....
۱۷۱	نوع دوم زکات معشرات بود.....
۱۷۱	نوع سیم زکات زر و سیم است.....
۱۷۲	نوع چهارم زکات تجارت است.....
۱۷۲	نوع پنجم زکات فطر است.....
۱۷۲	کیفیت دادن زکات.....
۱۷۳	پیدا کردن صنف این هشت گروه.....
۱۷۴	اسرار زکات دادن.....
۱۷۶	آداب و دقایق زکات دادن.....
۱۷۹	آداب طاب کین.....
۱۸۰	آداب ستانه‌های زکات.....
۱۸۳	اصل ششم : در روزه.....
۱۸۴	فريضه‌ی روزه.....
۱۸۵	سنتهای روزه نیز شش اسرار.....
۱۸۶	حقیقت و سرّ روزه.....
۱۸۸	لوازم افطار.....
۱۸۸	فصل روزه داشتن در روزهای شریف.....
۱۹۰	اصل هفتم : در حج.....
۱۹۱	شرایط و ارکان حج.....
۱۹۲	ارکان حج.....
۱۹۳	اما محظورات حج شش است :.....
۱۹۴	کیفیت حج.....
۱۹۵	آداب احرام و دخول مکه.....
۱۹۶	آداب طواف.....
۱۹۷	آداب سعی.....
۱۹۸	آداب وقوف به عرفه.....
۱۹۸	بقیه اعمال حج.....
۲۰۰	کیفیت عمره.....
۲۰۱	طواف وداع و زیارت مدینه.....
۲۰۱	اسرار دقایق حج.....
۲۰۳	عبرتهای حج.....

- ۲۰۸..... اصل هشتم : در قرآن خواندن
- ۲۰۵..... تلاوت غافلان.....
- ۲۰۶..... آداب ششگانه تلاوت.....
- ۲۰۸..... آداب باطن.....
- ۲۱۱..... اصل نهم ذکر و تسبیح حق تعالی است.....
- ۲۱۲..... حقیقت ذکر.....
- ۲۱۴..... فضیلت تهلیل و تسبیح و تحمید و صلوات و استغفار.....
- ۲۱۶..... آداب دعا.....
- ۲۱۸..... دعوات پراکنده.....
- ۲۲۱..... اصل دهم : در ترتیب اوراد.....
- ۲۲۲..... پیدا کردن وردهای روز.....
- ۲۲۸..... رکن دوم رکن معاملات است قرآن بخواند، اصل است.....
- ۲۲۹..... اصل اول : آداب طعام خوردن است.....
- ۲۲۹..... آداب پیش از طعام خوردن.....
- ۲۳۰..... آداب وقت خوردن.....
- ۲۳۱..... اما آداب آب خوردن.....
- ۲۳۱..... اما آداب پس از طعام.....
- ۲۳۲..... آداب طعام خوردن با دیگران.....
- ۲۳۳..... فضیلت طعام خوردن با دوستان و برادران دینی.....
- ۲۳۴..... آداب طعام خوردن دوستان که به زیارت یکدیگر می روند.....
- ۲۳۶..... فضیلت میزبانی.....
- ۲۳۷..... آداب دعوت و اجابت.....
- ۲۳۸..... اما آداب حاضر شدن.....
- ۲۳۹..... اما آداب طعام نهادن.....
- ۲۴۰..... اما آداب بیرون آمدن.....
- ۲۴۰..... اصل دوم : آداب نکاح است.....
- ۲۴۱..... باب اول در فواید و آفات نکاح.....
- ۲۴۴..... و اما آفات نکاح سه است :.....
- ۲۴۵..... باب دوم در کیفیت عقد و آداب آن و صفاتی که نگاه باید داشت.....
- ۲۴۶..... صفات زنان در نکاح.....

۲۴۸	باب سیم در آداب زندگانی کردن با زنان از اول نکاح تا آخر
۲۵۴	فصل حق شوی بر زن
۲۵۵	اصل سؤم : آداب کسب و تجارت است
۲۵۶	باب اول در فضیلت و ثواب کسب
	باب دوم در علم کسب کردن تا به شرط شرع بود
۲۵۸	
۲۵۸	عقد اول بیع است
۲۶۳	عقد دوم عقد ربا بود و ربا در نقد رود و در طعام :
۲۶۴	عقد سیم سلم است
۲۶۵	عقد چهارم اجارت است
۲۶۹	عقد پنجم راض است
۲۷۰	عقد ششم عقد شرکت است
۲۷۰	باب سیم در عدل و انصاف نگاه داشتن در معاملات
۲۷۶	باب چهارم در احسان و نیکوکاری در معاملات
۲۸۰	باب پنجم در شفق بین دو بین در میان معاملات دنیا
۲۸۴	اصل چهارم : شناختن حلال و حرام
۲۸۵	باب اول در ثواب و فضیلت طلب حلال
۲۸۷	باب دوم در درجات حلال و حرام
۲۹۱	باب سؤم در جدا کردن حلال از حرام و پژوهش در آن
۲۹۴	باب چهارم در ادرار سلطان و سلام کردن بر ایشان
۲۹۵	فصل در حالهای مردمان با سلاطین و عمال سلاطین
۲۹۶	فصل معصیتهای نزدیک شدن به ظالمان
۳۰۰	فصل در شرایط ستدن مال از سلطان
۳۰۱	اصل پنجم : آداب صحبت با خلق است
۳۰۱	باب اول در حقوق دوستان و برادران خدایی
۳۰۳	پیدا کردن حقیقت دوستی برای خدا
۳۰۵	پیدا کردن دشمنی برای خدای تعالی که کدام بود
۳۰۷	فصل درجات خشم با مخالفان خدای تعالی
۳۰۸	باب دوم در حقوق صحبت و شرایط آن
۳۰۹	پیدا کردن حقوق صحبت و دوستی
۳۱۸	باب سیم در حقوق مسلمانان و خویشاوندان و همسایگان و بندگان
۳۲۸	حقوق همسایگان
۳۲۹	حقوق خویشاوندان

۳۳۰	..... حقوق پدر و مادر
۳۳۰	..... حقوق فرزندان
۳۳۱	..... حقوق پندگاران
۳۳۲	..... اصل ششم : آداب عزلت است
۳۳۳	..... فواید عزلت
۳۴۰	..... آفات عزلت
۳۴۷	..... اصل هفتم : آداب سفر است
۳۴۷	..... باب اول در تیت سفر و آداب و انواع آن
۳۵۱	..... آداب مسافر
۳۵۴	..... ادب خواص
۳۵۴	..... باب دوم در بیان علمی که مسافر را پیش از سفر بیاید آموخت
۳۵۸	..... صل هشتم آداب سماع
۳۵۸	..... باب اول در اباحت سماع و بیان آنچه از وی حلال است و آنچه حرام
۳۶۸	..... فصل سماع در کجا حرام بود
۳۶۸	..... باب دوم در آثار سماع و آداب آن
۳۷۴	..... آداب سماع
۳۷۵	..... اصل نهم : امر به معروف و نهی از منکر است
۳۷۵	..... باب اول در وجوب آن
۳۷۷	..... باب دوم در شرط حسب
۳۸۷	..... آداب محتسب
۳۸۹	..... باب سیم در منکرات که غالب است در میان مردم
۳۸۹	..... منکرات مساجد
۳۹۰	..... منکرات بازارها
۳۹۱	..... منکرات شاهراهها
۳۹۲	..... منکرات گرمابه
۳۹۲	..... منکرات مهمانی
۳۹۲	..... اصل دهم : ولایت داشتن است

۴۰۶	رکن سوم در مورد مهلکات و آن هم ده اصل است.....
۴۰۷	اصل اول اندر ریاضت نفس و طهارت از خوی بد.....
۴۰۷	پیدا کردن فضل و ثواب خوی نیکو.....
۴۰۸	پیدا کردن حقیقت خوی نیکو که چیست.....
۴۱۱	پیدا کردن آنکه خلق نیکو به دست آوردن ممکن است.....
۴۱۲	پیدا کردن طریق معالجه.....
۴۱۴	فصل : اول همه سعادات اعمال خیر است به تکلف.....
۴۱۴	فصل : همه اخلاق نیکو باید که طبع شود و تکلف بر خیزد.....
۴۱۶	فصل : راهها رسیدن به خلق نیکو.....
۴۱۷	پیدا کردن تیر شختن بیماری دل و عیوب نفس.....
۴۲۰	پیدا کردن علمت خوی نیکو.....
۴۲۲	پروردن و ادب نردن کردگان.....
۴۲۵	پیدا کردن شرایط مرید اندر مجاهدت و چگونگی رفتن راه دین به ریاضت.....
۴۲۸	اصل دوم اندر علاج شهوت سرک و فرج گستن شره این هر دو.....
۴۲۹	پیدا کردن فضیلت گرسنگی.....
۴۳۱	پیدا کردن فواید گرسنگی و آفات سیری.....
۴۳۴	پیدا کردن ادب مرید اندر اندک خوردن طعام و وقت خوردن.....
۴۳۹	پیدا کردن سرّ این مجاهدت و اختلاف حکم پیر و مرید درین.....
۴۴۰	پیدا کردن آفات دست به داشتن از شهوات.....
۴۴۰	پیدا کردن شهوت فرج.....
۴۴۲	پیدا کردن ثواب کسی که این شهوت بگذارد.....
۴۴۴	پیدا کرد آفت نگریستن به زنان و آنچه حرام است از آن.....
۴۴۵	اصل سیم در رفع مهلکات شره سخن گفتن و آفت زبان است.....
۴۴۶	پیدا کردن ثواب خاموشی.....
۴۴۸	آفتهای زبان.....
۴۴۹	آفت دوم سخن گفتن اندر باطل و معصیت.....
۴۵۰	آفت سیم خلاف جدل و مراء.....
۴۵۱	آفت چهارم خصومت اندر مال.....
۴۵۱	آفت پنجم فحش گفتن است.....
۴۵۲	آفت ششم لعنت کردن.....
۴۵۳	آفت هفتم شعر است و سرود.....
۴۵۳	آفت هشتم مزاح است.....

۴۵۵	آفت نهم استهزاء و خندیدن است.....
۴۵۶	آفت دهم وعده ی دروغ است.....
۴۵۷	آفت یازدهم سخن به دروغ و سوگند به دروغ.....
۴۵۸	فصل: دروغ مصلحت آمیز.....
۴۵۹	فصل: حیلت پسندیده و نا پسندیده در دروغ گفتن.....
۴۶۰	آفت دوازدهم غیبت است.....
۴۶۲	فصل: گونه های غیبت.....
۴۶۲	فصل: غیبت به چشم و دست و اشارت.....
۴۶۳	فصل: غیبت کردن به در همچنان حرام است که به زبان.....
۴۶۴	فصل: اندر علاج غیبت.....
۴۶۶	پیدا کردن رخصت به غیبتها به عذرها.....
۴۶۷	کفارت غیبت.....
۴۶۸	آفت سیزدهم سخن چیدن و نند می به.....
۴۶۹	فصل: در برابر نقام چه باید کرد.....
۴۷۱	آفت چهاردهم دورویی کردن است میان دو دشمن.....
۴۷۱	آفت پانزدهم ستودن مردمان و فضالی کردن است.....
۴۷۳	فصل: بر ممدوح چه چیزها لازم است؟.....
۴۷۳	اصل چهارم اندر خشم و حقد و حسد و علاج آن.....
۴۷۴	فصل: بیخ خشم هرگز از باطن کنده نیاید.....
۴۷۶	فصل: غلبه ی توحید خشم را بپوشاند.....
۴۷۷	فصل: علاج خشم واجب است.....
۴۷۸	فصل: علاج علمی و عملی خشم.....
۴۸۰	فصل: خشم راندن تا چه حد رواست.....
۴۸۱	فصل: کین فرزند خشم است.....
۴۸۳	اندر حسد پیدا کردن حسد و آفات آن.....
۴۸۵	پیدا کردن حقیقت حسد.....
۴۸۶	پیدا کردن علاج حسد.....
۴۸۸	فصل: آفت حسد را چگونه از دل باید کند.....
۴۸۹	اصل پنجم در علاج دوستی دنیاو پیدا کردن آن که حب دنیا سر همه گناهانست.....
۴۸۹	پیدا کردن مذمت دنیا به اخبار.....
۴۹۵	پیدا کردن حقیقت دنیای مذموم.....
۴۹۹	اصل ششم علاج بخل و جمع کردن مال.....

۴۹۹	پیدا کردن کراهیت دوستی مال
۵۰۱	فصل: راه ستودنی بودن مال
۵۰۳	پیدا کردن فایده ها و آفات مال به شرح و تفصیل
۵۰۳	فایده های مال
۵۰۴	آفات مال
۵۰۶	پیدا کردن آفات طمع و حرص و فایده ی قناعت
۵۰۷	پیدا کردن علاج حرص و طمع
۵۰۹	پیدا کردن فضل و ثواب سخاوت
۵۱۲	پیدا کردن مذمت بخل
۵۱۳	پیدا کردن ثواب، ایثار
۵۱۵	پیدا کردن حسد، سخاوت و بخل هر کسی
۵۱۷	پیدا کردن علاج بخل
۵۱۹	پیدا کردن افسوس مال
۵۲۳	اصل هفتم اندر علاج دوستی و دشمنی
۵۲۴	پیدا کردن حقیقت جاه و حشمت
۵۲۶	خلق در طلب جاه راه زیان می رود
۵۲۷	فصل: قدر کفایت از جاه مذموم نیست
۵۲۸	پیدا کردن علاج دوستی جاه
۵۲۹	علم پیدا کردن علاج دوستی و ثنا و ستایش خلق و کراهت نکوهش خلق
۵۳۱	پیدا کردن درجات اندر مدح و ذم
۵۳۳	اصل هشتم اندر علاج ریا در طاعت و عبادت است
۵۳۶	پیدا کردن کارهایی که بدان ریا کنند
۵۳۹	پیدا کردن درجات ریا
۵۴۲	پیدا کردن ریایی که از رفتن مورچه پوشیده تر است
۵۴۳	فصل: چه وقت شادی از اطلاع مردمان بر عبادت رواست
۵۴۴	پیدا کردن ریایی که عمل را باطل کند
۵۴۵	پیدا کردن علاج بیماری دل به ریا
۵۴۸	فصل: راه از بین بردن وسوسه ی ریا
۵۴۹	پیدا کردن رخصت اندر اظهار طاعت
۵۵۱	پیدا کردن رخصت در پنهان داشتن معصیت
۵۵۲	پیدا کردن رخصت دست بداشتن از خیرات از بیم ریا که کجا روا بود
۵۵۶	فصل: نشاط عبادت همیشه ریا نبود
۵۵۷	فصل: هرکار که برای ثواب است باید خالص خدای را بود

۵۵۸	.....	اصل نهم اندر علاج کبر و عجب
۵۵۹	.....	فضیلت تواضع
۵۶۲	.....	پیدا کردن حقیقت کبر و آفت آن
۵۶۳	.....	پیدا کردن درجات کبر
۵۶۴	.....	پیدا کردن اسباب کبر و علاج آن
۵۷۰	.....	پیدا کردن علاج کبر
۵۷۷	.....	پیدا کردن عجب و آفت آن
۵۷۷	.....	حقیقت عجب و ادلال
۵۷۸	.....	پیدا کردن علاج عجب
۵۸۰	.....	فصل : عجب به قدرت ، جمال و نسب حماقت محض است
۵۸۲	.....	اصل دهم اندر علاج غفلت و سلال و زور و فریفتگی و گمان نیکو بردن به خویشتن
۵۷۳	.....	پیدا کردن علاج غفلت و نادانی
۵۸۵	.....	پیدا کردن ضلالت و گمراهی و علاج آن
۵۸۹	.....	پیدا کردن پندار و علاج آن
۶۰۰	.....	رکن چهارم از ارکان مسلمانی اندر منجیات ترجمه ای کتب کبیر ای سعادت و این نیزده اصل است
۶۰۱	.....	اصل اول : اندر توبه
۶۰۱	.....	فضیلت و ثواب توبه
۶۰۳	.....	حقیقت توبه
۶۰۳	.....	پیدا کردن آن که توبه واجب است بر همه کس اندر همه وقت
۶۰۶	.....	پیدا کردن قبول توبه
۶۰۸	.....	پیدا کردن گناه صغایر و کبایر
۶۰۹	.....	پیدا کردن آنچه صغایر بدان کبایر شود
۶۱۱	.....	فصل در بیان توبه-ی درست و علامات آن
۶۱۴	.....	فصل هشت کار پس از گناه کفارت بود
۶۱۵	.....	پیدا کردن علاج کسانی که توبه نکنند
۶۱۷	.....	فصل توبه از بعضی گناهان درست بود یا نه
۶۱۸	.....	اصل دوم : اندر صبر و شکر
۶۱۹	.....	حقیقت صبر
۶۲۱	.....	پیدا کردن آن که صبر یک نیمه ی ایمان چراست و روزه یک نیمه صبر چراست ؟
۶۲۲	.....	پیدا کردن حاجت به صبر اندر همه اوقات

۶۲۶	پیدا کردن علاج صبر.....
۶۲۷	پیدا کردن فضیلت شکر و حقیقت آن.....
۶۲۹	حقیقت شکر.....
۶۳۲	پیدا کردن آن که کفران هر نعمتی آن باشد که وی را از راه حکمت وی بگرداند.....
۶۳۶	پیدا کردن حقیقت نعمت که کدام است.....
۶۳۷	فصل: روا بود که چیزی در حق کسی نعمت بودو در حق دیگری بلا.....
۶۳۷	فصل: خیر تمامترین علم است و شر تمامترین جهل.....
۶۳۸	فصل خوشیها و لذتها بر سه درجه است.....
۶۳۸	پیدا کردن جملهی اقسام نعمت و درجات آن.....
۶۴۲	پیدا کردن سه تقصیر خلق در شکر.....
۶۴۴	فصل: بر نیز مکر باید کرد.....
۶۴۶	اصل سوم: اندر خوف و رجاء.....
۶۴۶	فضیلت رجاء.....
۶۴۸	حقیقت رجاء.....
۶۴۹	علاج حاصل کردن رجاء.....
۶۵۵	پیدا کردن فضیلت خوف و حقیقت اقسام آن.....
۶۵۷	حقیقت خوف.....
۶۵۸	درجات خوف.....
۶۵۹	پیدا کردن انواع خوف.....
۶۶۱	فصل اسباب سوء خاتمت.....
۶۶۳	علاج خوف به دست آوردن.....
۶۶۴	حکایات پیغامبران و ملایکه.....
۶۶۵	حکایات صحابه و سلف.....
۶۶۷	فصل از خوف و رجاء کدام فاضلتر؟.....
۶۶۸	اصل چهارم: اندر فقر و زهد.....
۶۶۸	حقیقت فقر و زهد.....
۶۷۰	فضیلت درویشی.....
۶۷۲	فضیلت درویش خرسند.....
۶۷۳	فصل: درویش صابر فاضلتر یا توانگر شاکر.....
۶۷۵	آداب درویشی.....
۶۷۶	آداب ستدن عطا.....
۶۷۷	پیدا کردن آن که سؤال بی ضرورت حرام است.....
۶۷۸	فصل: درجات درویشان.....

۶۷۹	پیدا کردن زهد و حقیقت و فضیلت آن.....
۶۸۲	فضیلت زهد.....
۶۸۴	پیدا کردن درجات زهد.....
۶۸۵	پیدا کردن آنچه زاهد را بدان قناعت باید کرد در دنیا.....
۶۹۱	صل پنجم: اندر نیت و صدق و اخلاص.....
۶۹۱	باب اول: در نیت.....
۶۹۲	حقیقت نیت.....
۶۹۳	چرا نیت مؤمن بهتر از کرد وی است؟.....
۶۹۵	پیدا کردن آنچه معفو باشد از حیث نفس و وسواس.....
۶۹۷	پیدا کردن آنچه به نیت بگردد از اعمال.....
۶۹۸	سم دوم طاعات.....
۶۹۸	سم سوم مباحات بود.....
۷۰۰	پیدا کردن آن که نیت در اختیار نیاید.....
۷۰۱	صل: بنده‌ی پسندیده هر چه کند برای خدا کند.....
۷۰۲	باب دوم در اخلاص و فضیلت و حقیقت و درجات آن.....
۷۰۴	حقیقت اخلاص.....
۷۰۵	صل: غش در عبادت چهاردرجه دارد.....
۷۰۷	صل: نیت آمیخته از ثواب خالی نباشد.....
۷۰۸	باب سوم در صدق.....
۷۱۰	صل ششم: اندر محاسبیت و مراقبت.....
۷۱۱	نام اول در مشارطت.....
۷۱۳	نام دوم در مراقبت.....
۷۱۴	صل: مراقبت صدّیقان و مراقبت پارسایان.....
۷۱۷	نام سوم محاسبیت است پس از عمل.....
۷۱۸	نام چهارم در معاقبت نفس است.....
۷۲۰	نام پنجم مجاهدت است.....
۷۲۲	نام ششم در معاتبه‌ی نفس و توبیخ وی.....
۷۲۵	صل هفتم: اندر تفکر.....
۷۲۵	صلت تفکر.....
۷۲۶	یقوت تفکر.....
۷۲۶	اگر در تفکر که برای چه می باید.....
۷۲۷	اگر در میدان فکرت که در چه باشد و کجا رود.....

۷۳۰	پیدا کردن تفکّر در عجایب خلق خدای تعالی
۷۳۴	آیت دیگر زمین است و آنچه بر آن است و آنچه در آن است
۷۳۵	آیت دیگر ودیعتهای عزیز و نفیس است که در زیر کوهها پنهان کرده است که آن را معادن گویند
۷۳۵	آیت دیگر جانورانند
۷۳۸	آیت دیگر دریاهاست که بر روی زمین است
۷۳۹	آیت دیگر هوا و آنچه در وی است
۷۴۰	آیت دیگر ملکوت آسمان و ستارگان و عجایب آن است
۷۴۲	اصل هشتم : اندر توحید و توکل
۷۴۲	فضیلت توکل
۷۴۳	حقیقت توحید که بنای توکل بر وی است
۷۴۵	فصل : آدمی در نفس اختیاری خویش مضطر است
۷۴۸	فصل : میان شرع و عقل و توحید هیچ تناقض نیست
۷۵۰	پیدا کردن ایمان دیگر در بنای توکل بر آن است
۷۵۱	پیدا کردن حقیقت توکل
۷۵۲	درجات توکل
۷۵۴	پیدا کردن اعمال توکل
۷۵۷	علاج به دست آوردن این حالت
۷۵۹	پیدا کردن توکل معیل
۷۶۰	مقام دیگر در توکل نگاهداشتن و ادخار است
۷۶۱	فصل : ادخار برای چه کسان اولی تر است
۷۶۲	مقام سّوم شناختن اسباب در دفع ضرر
۷۶۳	آداب متوکل چون کالا دزد ببرد
۷۶۵	مقام چهارم در علاج و ازاله ضرری که حاصل آمده باشد
۷۶۷	فصل : چرا از داغ نهی آمده است ؟
۷۶۷	پیدا کردن آن که دارو ناخوردن در بعضی از احوال فاضلتر و آن مخالفت رسول نبود
۷۶۹	فصل : پنهان داشتن بیماری شرط توکل است
۷۷۰	اصل نهم : اندر شوق و محبت
۷۷۰	فضیلت دوستی خدا تعالی
۷۷۲	حقیقت دوستی

۷۷۳	پیدا کردن اسباب دوستی تا از آنجا معلوم شود که مستحق دوستی جز حق تعالی نیست.....
۷۷۴	پیدا کردن حقیقت نیکویی که چیست.....
۷۷۵	پیدا کردن آن که مستحق دوستی به حقیقت خدای است عز و جل.....
۷۷۹	پیدا کردن آن که هیچ لذت چون لذت دیدار حق تعالی نیست.....
۷۸۴	فصل: تفاوت لذت دیدار با لذت معرفت.....
۷۸۴	فصل: چشم آخرت نه چون چشم دنیا بود.....
۷۸۵	فصل: لذت معرفت و دوستی خدای را چگونه می توان به دست آورد؟.....
۷۸۸	پیدا کردن سبب پوشیدگی معرفت حق تعالی.....
۷۹۰	پیدا کردن علاج محبت.....
۷۹۲	علامات محبت.....
۷۹۴	پیدا کردن معنی شوق به خدای تعالی.....
۷۹۶	پیدا کردن حقیقت رضا و فضیلت آن.....
۷۹۷	حقیقت رضا.....
۷۹۹	فصل: دعا مناقض رضا نیست.....
۸۰۱	اصل دهم: یادکردن مرگ.....
۸۰۲	فصل: یاد کردن مرگ بر سه وجه است.....
۸۰۳	علاج اثر کردن ذکر مرگ در دل.....
۸۰۴	پیدا کردن فضیلت امل کوتاه.....
۸۰۵	اسباب طول امل.....
۸۰۶	علاج طول امل.....
۸۰۶	درجات طول امل.....
۸۰۸	پیدا کردن سكرات مرگ و شدت جان کندن.....
۸۰۹	داهیه های جان کندن.....
۸۱۰	پیدا کردن سخن گور با مرده.....
۸۱۱	سؤال منکر و نکیر.....
۸۱۴	پیدا کردن احوال مردگان که مکشوف شده است به طریق خواب.....

کیمیای سعادت و سرای از مر فوعد که عمار طبع قدیس می باشد
 که از ده امام غرایی بیست و هفت نفر از آن ائمه و خدای محبتی مقارن خارج
 شد و در آن پیشوای سرور عالم و کائنات است امام محمد باقری
 علیه السلام پسنداری علمی هم اروپا می باشد و کسای فائز گشت فلسفه ی مردم را

پیشگفتار مصحح

کتاب کیمیای سعادت بدون شک مهمترین کتابی است که تا بحال در زمینه تربیتی و تزکیه نفس نگارش یافته است. این کتاب در واقع خلاصه کتاب احیاء علوم الدین می باشد که امام غزالی آن را به نام کیمیای سعادت و به زبان فارسی تلخیص کرده است. کلمات امام در این کتاب بطور کلی شیرین و متین و سنگین و دل نشین اند و جملاتش چون آب حیات، پاک و زلال و روان است. وی از آنجاییکه در درک حقایق بویژه علم النفس (روان شناسی) و در سیر تکامل روحی انسانی بی نظیر بوده است، به همین سبب قدرت بیانش چون از روی صفای باطن می باشد اثر فوق العاده‌ای در خواننده ایجاد می کند. امام در این کتاب برای آنکه خواننده را به عمق درک حقایق عرفانی سوق دهد اصطلاحات لازم را معنی می کند آنگاه به شرح آنها می پردازد. به عنوان مثال امام در بارهی کسانی که گوشه نشینی می کنند امام ترجیح می دهد که فقط کسانی باید به این کار پردازند که اولاً عالم باشند ثانیاً بتوانند خود را از مفسد جامعه نگه دارند. وی هم آغوشی را بزرگترین ذکر می داند.

کتاب حاضر بر گرفته از نسخه چاپ پاکستان می باشد. برای آنکه هر چه بیشتر از اغلاط فراوانی که در نسخه های موجود وجود دارد خالی باشد، به سایر نسخه های موجود نیز مراجعه شد و در نهایت کتاب حاضر که می توان گفت صحیح ترین نسخه کیمیای سعادت است، تدوین شد. برای این که کتاب هر چه بیشتر مورد استفاده عموم قرار گیرد اصطلاحات و کلمات عربی قدیم در پاورقی به فارسی امروزی ترجمه شده است و ترجمه آیات متعدد مترجم کتاب که امام غزالی آنها را ترجمه نکرده است، ترجمه شده است و همچنین کلیهی آیات کتاب در پاورقی با ذکر سوره و شماره آیة قید شده است.

علاوه بر این در جاهایی که لازم به توضیح بود مصحح از ادای مطلب خودداری نکرده است. امید است که کتاب حاضر در امر شکوفایی هر چه بیشتر امت اسلامی مفید واقع گردد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین .

فریدون اسلام نیا